

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput V. De Laudibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

propino, unde in tanta fragilitate tanta constantia? Unde in hominibus tam spiritualis mens? tam fervens charitas, animus tam robustus? Planè spiritus erat, qui adjuvabat infirmitatem eorum, per quem diffundebatur in cordibus ipsorum fortis charitas ut mors, imò & fortior morte. Cujus o si & nos participes inveniamur! Ecce enim molestus est nobis poenitentiae labor, corporis afflictio gravis; abstinentia onerosa, in vigiliis dormitat anima nostra præ tædio, non ob aliud sanè, quam propter inopiam spiritus. Ipse enim, si adesset, adjuvaret sine dubio infirmitatem nostram. Hæc ille, qui deinde hortatur nos ad quærendum hunc spiritum, ut spiritum suum in nobis augeat, qui jam primitias dedit: & quem per Dei gratiam jam nos habere confidimus, abundantius habeamus. Modus verò quærendi, & inveniendi hanc spiritum, ipsæ vigiliæ sunt. Et quoniam coepimus inter Bernardi flores spatari, ad aliam areolam te duco, mi carissime lector. Aude Doctorem inclytum interrogare, ut olim Christum adolescens: Quid faciendo Spiritum sanctum possidebo? Audi nunc respondentem. Custodiendæ sunt vigiliæ noctis super gregem cogitationum, & actionum nostrarum, ut, si in prima vigilia, vel secunda, vel tertia Dominus venerit, paratos nos inveniat. Benè profectò. Nam spiritus ubi vult spirat, & nescis unde veniat, aut quo vadat. Sed quænam sunt istæ vigiliæ, quas custodire debemus?

3. Prima vigilia, ait ille, est recitudo operis, ut ad hanc quam jurasti Regulam omnem vitam exæquare coneris, nec transgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui in omnibus viæ, & vitæ hujus exercitiis, non declinans ad dexteram, neque ad sinistram. Secunda vigilia, puritas intentionis, ut simplex oculus totum corpus lucidum faciat, ut, quidquid feceris, propter Deum facias, & ad locum unde exeant gratiæ revertantur, ut iterum fluant. Tertia est custodia unitatis, ut in congregatione positus voluntates aliorum tuis voluntatibus anteponas, ut non solum sine querela, sed & cum gratia inter fratres maneat portans omnes, orans pro omnibus. His tribus vigiliis ita peractis veniet manè, & videbis gloriam Domini: Veniet dies, quæ melior est in atriis Domini super millia. De quatuor item vigiliis mysticè Claudius Seifellus diffusè agit in libro de tri-

g. Idem serm. 3. in vigil. Nativ. Domini.

plici statu viatoris p. 2. tr. 2. ubi de singulis earum horis egregiè. Hic sisto: & ad matutinas Laudes edisserendas propero, si prius hoc caput aurea sententia S. Isaaci Presbyteri, & consignavero, quem utinam omnium Religiosorum cordibus inscribere, imò insculpere possem. Is in libro de contemptu mundi; Noli, inquit, putare o homo, quod inter omnes operationes Monachorum sit alia, quamlibet sancta, conversatio major vigiliis nocturnis. Monachum perseverantem in vigiliis cum mentis discretionem, ne respicias illum sicut carne ferventem. Hoc utique Angelici ordinis opus est, non humanum. Impossibile est autem quod illos, qui semper in hujusmodi continentia versantur, dimittat Deus sine magnis bonis propter eorum vigilantiam. Anima, quæ in vigiliis laborat, & perseverat, quasi Cherubim oculos habet, quibus semper intueatur celestem contemplationem. Qui somno obstat, & naturæ violentiam infert, singulisque noctibus preces offert, ille solus novit virtutem. Hæc, & alia plura Sanctus Isaacius, quem de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisse, ibique mirabiliter vixisse Magnus Gregorius i. asseverat.

h. Isaac de contemptu mundi cap. 31. i. Greg. lib. 3. dialog.

CAPUT V.

DE LAUDIBUS.

§. I.

An Laudes sint officium distinctum à Nocturnis. Matutini nomen æquivocum. Laudes incipiente crepusculo persolvende sunt. Quid sit crepusculum, quæ ejus duratio.

1. **D**E matutinis Laudibus verba facturis illud imprimis examinandum se offert. An officium nocturnum ab ipsis Laudibus distinguatur: quod sub aliis terminis quæsitum ab aliis est; An horæ Canonice sint septem tantum, vel octo. Si enim Nocturnos à Matutinis sejungimus, ita ut integram horam per se constituent, clarum est octonario numero preces horarias distinguere: sin autem ex utroque officio unum facimus, septem

VVVV

septem

septem dumtaxat esse concludimus. In utramque partem multas congerunt auctoritates, & argumenta Franciscus Suarez ^a, & Joannes Azorius ^b, quos, cum passim obvii sint, consulat lector. Cæterum utraque sententia sine lite, & strepitu sic potest conciliari, asserendo videlicet apud Monachos, quibus D. Benedicti Regula sacrosancta est, octo omnino horas supputari, cum id clarissimè constet ex dicta Regula capite decimo sexto. Integrum caput, quoniam breve est, & controversiam manifestè dirimit, transferibo. Ut ait Propheta, *septies in die laudem dixi tibi*. Qui septenarius sacratu numerus à nobis sic implebitur, si Matutinæ, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, Completoriique tempore nostræ servitutis officia persolvamus: quia de his horis dicit Propheta: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*. Ergo his temporibus referamus laudes Creatori nostro super judicia justitiæ suæ, id est Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nonna, Vespera, Completorio: & nocte surgamus ad confitendum ei. Hactenus Regula, quæ diem juxta vulgi acceptionem determinat à primis ad ultima crepuscula, septemque Officia diei, unum nocti assignat. Hinc apud omnes Monachos nocturnæ vigiliæ propria oratione concluduntur; atque etiam apud plerosque Laudes à Nocturnis, & tempore separantur, & distincto æris campani sonitu significantur. At verò secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ septem sunt horæ Canonice, quoniam nocturnæ preces simul cum Laudibus conjunctim, & per modum unius decantantur, unica conclusione clauduntur, & in unum rediguntur. Quicquid sit de antiquo ritu ejusdem Romanæ Ecclesiæ, quo hæc olim Officia distinguebantur, de quo legi possunt Hugo à S. Victore ^c, & Marcellus Francolinus ^d. Imò antiquitus plures fuisse quàm octo Divinæ Psalmodiæ horas constat ex his, quæ diximus supra. Si enim tres Nocturni tribus vigiliis seorsim dicebantur, ut præter Auctores citatos S. Columbanus in Regula clarissimè ostendit, patet fanè non octo, sed decem distinctis horis ad Dei Laudes decantandas Clericos, & Monachos convenisse. Verba autem S. Columbanus hunc morem explicantia hæc sunt. Quidam Catholi reperiuntur, quibus idem est Cano-

^a Suarez tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 6. ^b Azor 1. p. lib. 10. cap. 1. qu. 1. ^c Hugo Vict. lib. 2. de Eccl. offic. cap. 2. ^d Francolin. cap. 6. ^e Columban. in Regula cap. 7.

nicus duodenarius Psalmorum numerus, sive per breves, sive per longas noctes, sed per quaternas in nocte vices hunc Canonem reddunt, ad initium noctis, ad mediumque ejus, pullo- rum quoque cantus, ac matutinum: qui cursus sicut in hyeme parvus aliis videtur, ita in aestate fatis onerosus, & gravis invenitur, dum crebris in noctis brevitate expeditionibus non tam lassitudinem facit, quàm fatigationem.

2. Quia verò matutinæ Laudes à quibusdam conjunctim cum Nocturnis, ab aliis separatim recitantur: hinc factum est, ut matutini nomen æquivocum sit. Accipitur aliquando pro Solis Nocturnis à Laudibus separatis, quæ acceptio erronea est, & nullo modo admittenda. Quæ enim conventio lucis ad tenebras, ut nocturnæ orationes Matutini nomine insigniantur? Accipitur secundo pro aggregato ex Nocturnis, & Laudibus, quatenus in unum coaluerunt, quæ acceptio vulgatissima est, & communi Scriptorum calculo approbata, non falsa, non abusiva, ut contendit Radulphus Tungrensis ^f. Accipitur tertio pro solis Laudibus, qua acceptione, cum sit maximè propria, perspicuitatis gratia nos deinceps utemur. Hujus rei monitum lectorem volui, ne vocis ambiguitate laboraret. Porrò hoc officium incipiente diei crepusculo persolvi debet. Est autem crepusculum tempus medium inter diem clarum, & noctem obscuram:

Quod teneat lucis, teneat confinia noctis: g

Quasi crepera, id est dubia lux. A crepusculo enim, teste Varrone ^h, res dubiæ dictæ sunt creperæ, accepto à Sabinis vocabulo, quod crepusculum diei finis sit, an nox, multis est dubium. Cum sit igitur medium inter diem, & noctem, ob affinitatem, quam habet cum utroque, & diei, & nocti adscribi potest. Nos tamen cum Mathematicis crepuscula nocti attribuimus, diem à primo Solis aspectu supra finitorem ad ejusdem occasum definites. Memini me olim legisse, quod hic prætermittendum non sit, crepusculum, apud quosdam, illud dumtaxat tempus significare, cum noctesce- re incipit: manè verò diluculum dici. Adam de Persenna Ordinis Cisterciensis Abbas, sermone de partu Virginis, loquens de extrema judicii

^f Radulph. lib. de Canonum observ. prop. 14. ^g Ovid 7. Metam. ^h Varro lib. 2. de lingua Latina,

dicii die; Nescimus, ait, utrum dies illa nobis futura sit lucis æternæ diluculum, an, quod Deus avertat, crepusculum æternæ noctis. Sed hæc distinctio à Scriptoribus communiter negligitur: confundunt enim crepusculum cum diluculo. Legendus Suidas verbo *δῆρον*, & *ἀποδύξων* itemque Julius Pollux; in Onomastico. Lucræti, sive Lactantius Placidius & ad hos versus Statii Papinii.

*Sed nec puniceo rediturum crastina celo
Promisere subar, nec rarefcentibus umbris
Longa repercusso nituere crepuscula Pho. bo.*

Crepusculum, inquit, dicitur, quod inter finem diei est, & exordium noctis: unde & decrepiti senes dicuntur jam propè occasum salutis, & initium mortis: utrumque enim tempus ostendit & diei initium, & extremum noctis. Ovidius 1:

*Qualia sublucent fugiente crepuscula Pho. bo,
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.*

Calpurnius Siculus 2.

Sed fugit ecce dies, revocatque crepuscula vesper.

Rutilius Rumaninus Gallus 3, ille hostis Monachorum:

*Roscida puniceo fulsere crepuscula celo,
Pandimus obliquo lineæ flexa sinu.*

Nos communem scribentium usum sequimur, dicimusque matutina, & vespertina crepuscula. Et Matutina sanè, de quibus nunc sermo est, quando incipiunt, explicant Astronomi libro de crepusculis, & ad sphaeram Joannis de Sacrobosco 4, & in libris de fabrica, & usu Astrolabii. Fingunt isti lineam crepusculorum distantem aliquot gradibus ad Horizonte, in qua existens Sol primos lucis radios spargere incipiat. Quamvis autem scripserint aliqui prædictam lineam distare ab Horizonte gradibus 30. Communis tamen sententia non nisi per 18. gradus talem distantiam diffinit, qui gradus 18. lumi debent in portione altius arcus, qui dividat finitorem ad angulos rectos sphaerales, &

i Jul. Pollux lib. 1. cap. 7. k Lucr. Placidius ad lib. 1. Theb. Statii v. 340. l Ovid. Amor. lib. 1. Eleg. 4. m Calpurn. Eclog. 2. in fine. n Rutil. lib. 1. Itinerarii. v. 277. o Io. de Sacrobosco sphaer. cap. 3.

procedat ad punctum oppositum Zenith, ut vocant, sicut Meridianus, & alii circuli verticales, quos Astronomi Arabica nomenclatura Azimuth appellat. Hujus rei demonstrationem omitto, ne commune vulgi proloquium extra chorum saltantem irrideat. Legant curiosi Christophorum Clavium p lib. 1. Gnomonices.

3. Incipiunt hæc prima lucis rudimenta, cum Sol incipit tangere eam lineam, quam diximus distare ab Horizonte gradibus 18. Durant quamdiu Sol in dictis gradibus conficiendis immoratur. Et quidem in sphaera recta, in qua uterque polus Horizontem contingit, & circulus æquinoctialis super verticem capitis directè imminet, eos gradus conficit spatio integræ horæ æquinoctialis, & quintæ insuper partis alterius horæ. At in sphaera obliqua, in qua unus polorum mundi supra Horizontem elevatur, alter infra deprimatur, semper horam unam, & quintam partem horæ excedit, prout sphaera magis, vel minus obliqua est: nam quo magis attollitur polus supra Horizontem, eo tardior est Sol in 18. gradibus percurrentis, ita quod non solum per multas, sed etiam per dies, per mensem, & amplius durent crepuscula. Sphaeram rectam sortita est magna pars Africa, & India Occidentalis, Insulae item Moluccæ, Taprobana, Divi Thomæ. Sphaera obliqua subiecta est Europa, major pars Africa, & tota Asia. In his Italiae Provinciis, in quibus polus elevatur gradibus 45. existente Sole in principio Cancris tam matutina, quam vespertina crepuscula, quæ semper æqualia sunt, durant circiter spatio duarum horarum cum dimidia. Sic dies juxta vulgi acceptionem computata à primo puncto, quo minima quædam, & vix modica lux manè circa orientem apparere dignoscitur, usque ad ultimum terminum, quo ejusdem dubiæ, & incertæ lucis fulgor vespere, circa occidentem radios contrahere, & mori conspicitur: hæc dies, inquam, ad vulgi mentem erit in dictis regionibus initio æstivalis solstitii horarum ferè 20. Varios autem modos initium, & finem crepusculorum Mathematicè computandi tradunt Clavius 4, Francolinus 5, Petrus Nonius Eufitanus 6, Joannes Stofferinus 7, & alii Auctores,

VVVV 2 res,

p Clavius lib. 1. Gnomon. prop. 35. q Clavius lib. 1. Gnomon. prop. 35. & digress. de crepusc. in posteriori sphaeræ editione. * Francolin. c. 95. & 99. r P. Nonius in insigni tract. de Crepusculis. s Stofferin. parte 2. Astrolab. prop. 11.

res, qui de sphaera, de re gnomonica, & de usu Astrolabii scribunt. In iis autem regionibus, in quibus vel tota nocte clarescunt crepuscula, vel contingunt noctis continuæ per plures Solis circumlationes, initia, & fines dierum pro celebrandis divinis officiis assignari facile poterunt ex linea meridiana, & consequenter ex quatuor punctis, sive cardinibus, in quibus existens Sol ortum, & occasum, meridiem, & mediam noctem facere dicatur singulis spatiis 24. horarum: dies enim naturales, Solis scilicet revolutiones, & paralleli tot sunt in illis Regionibus, quot in nostris tamen dies, & noctes artificiales pauciores sint. At in sphaera maximè obliqua, ubi polus supra Horizontem elevatur gradibus 9. in qua sex mensium spatio dum Sol signa boreali percurrit, continua dies est, & per alios sex menses continua nox, dum in signis australibus moratur: Ubi nulla prorsus linea meridiana, nulli arcus diurni, vel nocturni in 12. partes æqualiter distributi assignari possunt: in his, inquam regionibus, quomodo dierum, horarumque intervalla distingui poterunt ad sacras preces, & Missarum solemnias statis horis peragenda? Idque præsertim difficultatem habet duobus mensibus, & 20. diebus, à gradu videlicet 20. Scorpii usque ad 10. Aquarii quo tempore, Sole ultra lineam crepusculi elongato, obscurissima nocte, tenebrisque perpetuis damnantur. Sed dierum, ac noctium gratissimam vicissitudinem, quam nobis natura præscribit, hanc eis humana constitutio stabilire deberet, vel usuali horologio, quod è celsa turri aere campano signum daret: vel erecta columna tanquam gnomone, cujus umbras in lineas horarias cadens 24. horas notaret, sumpto initio à quacumque linea, vel puncto: vel nocturno tempore ex certi cuiuspiam sideris inspectione, quo pacto possent per totum annum pro civilibus, & Ecclesiasticis negotiis horologia accommodari notatis signis ad placitum meridiei, & mediæ noctis, ut doctissimus Clavius ^t observat. Hæc de crepusculis necessariò notanda fuerunt, ut verum tempus matutinæ laudis persolvendæ dignosceretur.

^t Clavius lib. 4. Gnomonic. prop. 10.

§. II.

Cur Matutini, & Laudum nomen huic officio tribuatur. Matutinæ orationis prærogativa. Eiusdem rationes mystica. Lucas, & Aurora encomia.

1. Hoc igitur Officium, de quo loquimur, inde nomen Matutini accepit, quod initio matutini crepusculi persolvi debeat. Quamvis enim eadem hora nunc dici soleat, qua nocturnæ Vigiliæ celebrantur, quia cum illis unum conficit officium; olim tamen illucescente aurora separatim à nocturnis agebatur, ut supra dictum est. Et nos qui ritum Monasticum in Ordine Cisterciensi servamus æstate, juxta Regulam, horam surgendi sic temperamus, ut post vigiliam statim incipiente die Laudes celebrentur: hyeme verò exactis vigiliis, factaque mentali oratione, cellas nostras omnes repetimus sacris studiis, vel orationi incumbentes, donec primus lucis fulgor appareat, tunc enim factò signo ad psallendas laudes iterum congregamur. Gregorius Turonensis ^u, hujus ritus antiquitatem astruit his verbis; S. Gallus Alvernorum Episcopus jam moriturus albescente cælo interrogat, quid in Ecclesiâ psallerent? dixerunt autem circumstantes benedictionem psalli. At ille psalmo quinquagesimo, & benedictione decantata, & alleluatico cum capitulo expresso, consummavit officium totum temporis matutini. Porro Matutinum dicitur à Matuta, quam Græci Leucotheam, id est albam Deam, nos Auroram vocamus, teste Cicerone ^x, & cum omne officium in Dei laudibus decantandis occupetur, hoc tamen speciali laudum nomine censetur, non quia incipiat ab Hymno *Te Deum laudamus*, quem laudum initium quidam faciunt secuti Durandum ^y in rationali, hoc enim falsum est, cum dictus Hymnus ad Nocturnos pertineat: sed quod potissimum laudes sonet divinas, ut notat Hugo ^z, præsertim ob psalmum 148. & duos sequentes, quos laudum nomine S. Benedictus ^a insignivit. Divus Ambrosius ^b sui temporis studium in matutinis precibus frequen-

^u Greg. Turon. lib. de vitis Patrum, cap. 6. x Cicerone 1. Tuscul. y Duran. Ratio. lib. 5. cap. 3. num. 30. z Hugo Viti. lib. 2 de Eccl. off. cap. 10. a Bened. reg. c. 12. & 13. b Ambros. serm. 34. de tempore.

quentandis declarans, ait: Omni Dominica studeant ad Matutinum venire viri, feminae, juvenes, & senes, præter infirmos: unus tantum, aut duo remaneant, qui domum custodiant.

2. Diluculo autem oratur, ait Isidorus ^c, ut resurrectio Christi celebretur. Matutina enim luce radiante Dominus, & Salvator ab inferis resurrexit, quando cœpit oriri fidelibus lux, quæ moriente Christo occiderat peccatoribus. O pulchra lux, exclamat Cæsarius ^d Arelatensis Episcopus, quæ de candido cœli fastigio promicasti, & inter fluenta sulphurea sedentes in tenebris, umbra mortis subita claritate vestisti. Dies illa amplius ex sepulchro radiavit, quam de Sole refulsit. Verum enim lumen Christus est. Mystica quædam Paganorum oratio erat *ἔγεραι ἡμῶν, ἡμῶν ἡμῶν* * quam irridens Julius Maternus Firmicus ^e ait: Quid sic miserum hominem per abrupta præcipitas, calamitosa persuasio? Nullum apud te lumen est, nec est aliquis sponus, qui hoc mereatur audire. Unum lumen est, unus est sponus Christus. Ipse est qui dixit, *Ego sum lux mundi, & ipse tanquam sponus procedens de thalamo suo. Exurge*, inquit in spiritu sanctus Vates ^f quasi provocans Dominum; *Exurge gloria mea: cui respondetur, exurgam diluculo.* O felix diluculum, quo Christus resurgens captivitatem nostram suam duxit virtute captivam. Felix diluculum, quo cunctis fidelibus spes futuræ Resurrectionis effulsit, cum omnes ab hac temporali morte, quasi à sopore somni, ad perennem gloriam, ad immortalitatis diem evigilabunt. Hac item horâ filii Israel sicco vestigio mare rubrum transeuntes baptismatis Sacramentum, & vocationis nostræ gratiam præfiguraverunt. Jamque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus super castra Aegyptiorum interfecit exercitum eorum. Cumque extendisset Moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum, fugientibusque Aegyptiis occurrerunt aquæ, & involvit eos Dominus in mediis fluctibus ^g. Hac hora diei primitias, quasi holocaustum matutinum olim in lege præceptum, offerimus psallentes Domino, *Deus Deus meus, ad te de luce vigilo* ^h. Hac hora, ut canit Hesiodus ⁱ,

omne opus promovet: & ab ea totius diei decursum felici omine auspicamur. Ex ipso enim matutino tempore, dicebat quidam apud Climacum ^k, scio totius diei decursum, qualis in me futurus sit. Ideo Essæi, ut Porphyrius apud Eusebium ^l narrat, antequam Sol oriretur, nihil dicebant, nihil audiebant profanum, ut eâ horâ se præpararent ad veræ lucis influxum recipiendum. Hæc horâ, inquit Chrysostomus ^m appropians lucis adventus excitat nos, & facit ut reviviscentes, & subtiliores sensibus facti ad solis radios ferventi & juvenili quadam promptitudine consueta opera agrediamur. Horæ hujus encomia sic Pindarus Christianus ⁿ exequitur.

*Nox, & tenebræ, & nubila,
Confusa mundi, & turbida,
Lux intrat, albescit polus,
Christus venit, discedite.
Caligo terræ scinditur
Percussa solis spiculo,
Rebusque jam calor redit,
Vultu nitentis sideris.
Hæc hora cunctis utilis,
Qua quisque quod studet, gerat,
Miles, rogatus, navita.
Opifex, arator, infitor.
Illum forensis gloria,
Hunc triste captat classicum,
Mercator hinc, ac rusticus.
Avara suspirant lucra.
At nos lucelli, ac fœnoris,
Fandique prorsus nescii,
Nec arte sortes bellica,
Te Christe solum novimus.
Te mente pura, & simplici,
Te voce, te cantu pio,
Rogare curvato genu,
Flendo, & canendo discimus.*

3. Hac igitur hora Deum omnipotentem jure optimo collaudamus, qui nos de tenebris ignorantæ eductos clarissimâ suæ gratiæ, & cognitionis luce illustravit. Hac hora, inquam, creaturas omnes ad celebranda Dei præconia canticis, & benedictionibus solemniter invitamus, quâ surgente aurorâ fugantur tenebræ, illustratur aer, rident prata, nitescunt flores, cantillant aves, & ad omnia opera sua cuncti

VVVV 3 mor-

^c Isidor. de Eccl. off. lib. 1. c. 23. ^d Cæsar. hom. 3.
^e Salve sponse, salve novum lumen. ^f Jul. Firmicus lib. de error. prof. religionum cap. 20. ^g Psalm. 107.
^h Exod. 14. 24. ⁱ Ps. 62. ^j Hesiod. in diebus,

^k Climac. grad. 26. ^l Euseb. lib. 9. præp. Evang. cap. 1. ^m Chryf. hom. 11. in Genes. ⁿ Prudent. hym. 2. Cathimer.

mortales excitantur. Sed iuvat hic Guerrici o Abbatis auream parænesim transcribere, qua nos hortatur ad vigilandum diluculo, ad Dominum qui fecit nos. Vigilate, inquit, fratres in orationibus intenti; vigilate in actionibus circumspècti: præsertim quia jam mane illius diei indeclinabilis inclaruit, postquam videlicet lux æterna serenior nobis, & gratior ab inferis rediit, solemque novum susceptio matutina reparavit. Prorsus hora est jam nos de somno surgere, postquam nox præcellit, dies autem appropinquavit. Vigilate, inquam, ut oriatur vobis matutina lux, Christus scilicet, cuius quasi diluculum præparatus est egressus, paratus utique vigilantibus ad se mysterium suæ matutinæ Resurrectionis sæpius innovare. Tunc utique cantabis in jubilo cordis, *Deus Dominus illuxit nobis* p. *Usquequo piger dormis? usquequo dormitas* q. *Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias, & cum te dormiente, te nesciente Christus de sepulchro surrexit, & gloria ejus transeunte, nec posteriora ejus videre merueris; tunc sera poenitentia planges, & dices cum impiis r: Ergo erravimus à via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis. Vobis autem, inquit s, timentibus nomen meum orietur Sol justitiæ: & qui ambulat in justitiis, Regem in decore suo videbunt oculi ejus t. Elias u Cretenfis Nazianzeni Scholiastes; Diluculum, ait, vir pius, ac prima lucis tempora Divinæ laudis causa assumit, tum ut reliquis diei partibus aptiora, tum ut vitæ suæ primitias DEO dicans, atque consecrans. Omnes justos diluculum observasse sacræ Litteræ passim asseverant *. Nam justus cor suum tradet ad vigilandum diluculo: ipse Dominus visitat hominem diluculo: adjuvat Ecclesiam vultu suo manè diluculo: & Prophetas suos misisse dicitur manè confurgens. Job justitiæ speculum confurgens diluculo sacrificium pro se, & filiis offerebat: & nos exhortans ad suæ pietatis sectanda vestigia: Tu, inquit y, si diluculo consurrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus statim exigitabit ad te, & pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ. Sanctus David meditatus est in matutinis arcana Dei, repletus est*

o Guerric. ser. 3. de Resur. p Psalm 117. q Prov. 6.9. r Sap. 5.6. s Maach. 4. 1. t Isai. 33. 15. 17. u Elias in orat. 1. Naz. num. 153. x Eccl. 39. 1ob. 7. 18. Psalm. 45. Jerem. 7. 26. Job. 1. 5. Psalm. 62. 89. 91. 87. 5. y Job. 8. 5.

manè misericordia, manè eandem misericordiam annunciavit, manè oratio ejus prævenit Deum. Manè, inquit z, exaudies vocem meam, manè astabo tibi, & videbo. Denique omnes justi in tribulatione sua manè confurgunt ad Deum, quia videlicet post quietem nocturnam, viribus corporis instauratis anima, vegetior fiat, nulloque sibi, vel somni gravamine, aut desiderio præpedita & agere, & pati Divina facilius potest.

4. Aurora sic dicta à quibusdam censetur, quod ab igne solis aureo tunc aer aurescat, & nos auro charitatis ea exoriente refulgere debemus, ut timeat nos diabolus, nec in decursu diei ad nos præsumat accedere. Nihil est enim quod tantum ille timeat, quantum charitatis unitatem, ut docet Hugo Victorinus *. Nam si distribuimus totum quod habemus propter Deum, hoc diabolus non timet, quia ipse nihil possidet; si jejunamus, hoc ipse non metuit, quia cibum non sumit; si vigilemus, inde non terretur, quia somno non utitur; sed si charitate conjungimur, inde vehementer expavescit, quia hoc tenemus in terra, quod ipse in caelo contempsit servare. Auroram roseam passim vocant Poetæ; quo epitheto admonemur offerre Deo hac hora sacrificium laudis in odorem suavitatis. Dicebat Apollonius Thyaneus b adveniente aurora cum Diis versandum esse. Sacra matutina apud Ethnicos commemorat Apollonius Rhodius c in Argonauticis. Veteres Hetrufci melle litabant Auroræ, nos dulcedini contemplationis hanc horam consecrare debemus. Auroram à Pegaso vehi solitam scripsit Lycophron d Enthusiasticus Poeta, quia nimirum surgente aurora mentis volatu ad contemplationem elevamur. Bonum est volare, actionis probæ hoc signum est, ait Astrampychus e, Bonus volatus, cum de caducis surgimus ad æterna, ad cœlestia pernicipibus alis sublimioris contemplationis cælum ipsum penetrantes. At verò ad hunc volatum nullum tempus matutinum magis idoneum. Dominus enim, dicit Isaias f, erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Nervius Poeta apud Gellium g scito, & eleganti vocabulo vocat rubentem Auroram pudoricolorum, qua surgente casto pudore imbuenda nobis est

z Osee 6. 7. a Hugo in regul. Augustini capite. 1. b Philostrat. vitæ Apoll. lib. 1. cap. 12. c Apoll. Rhod. Argonaut lib. 3. vers 913. d Lycophron. in Alexandr. e Astrampych. in Omocriticis v. 3. f Isai. 50. 4. g Gellius lib. 19. cap. 7.

est anima: ut placeat sponso, qui maximè virginali verecundia delectatur. Eadem ab Homero *b* Divina nuncupatur, quia lucem nobis affert, quæ est symbolum Divinitatis. *Deus enim lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ, & lucem habitat inaccessibilem* *l*. Nihil præterea eorum, quæ sub sensu cadunt, pulchrius est luce, nihil venustius, nihil purius, nihil jucundius, & amabilius. Optimè Dracontius *k* haud ignobilis Poeta;

Lux jubar æthereum, lux noctis limes, & umbra,

Lux facis rebus cunctis, & lux elementis,
Lux genitrix, factisque calor, lux gratia solis,
Lux decus astrorum, lux aurea cornua lunæ,
Lux fulgor cæli, lux & primordia mundi,
Lux splendor flammæ, lux magni temporis index,

Lux honor agricolis, requies lux omnibus ægris,
Lux opus auctoris primum, candorque pudoris.

Ideo exoriente luce Deo lucis auctori laudes pangunt filii splendoris, Divinæ lucis confortes, Angelos sanctos æmulantes, qui *astra matutina* *l* dicuntur, & dederunt lumen in custodiis suis, obediens Domino in tremore, & luxerunt ei *cum jucunditate, qui fecit illos* *m*. Non sic ille Lucifer, qui manè oriebatur omni lapide pretioso exornatus, qui Angelicæ felicitatis splendidissimum mane mox in horribiles tenebras commutavit, sicut scriptum est, *Venit manè, venit nox* *n*. Inter astra matutina creatus cæterorum sorte non contentus coram illo sedere appetiit, ante cujus conspectum stant cum tremore millia millium ministrantium, & decies centena millia assistentium *o*. *Ascendat* *n*, inquit, *& sedet* *p* Propterea dejectus es de gradu tuo, detracta est ad inferos superbia tua. Cum nec Dei laudibus insisteres, nec Creatori, sed tibi ipsi inani præsumptione luceres, ante lucem surgere voluisti, & illi assimilari, qui fabricatus est Auroram & Solem. Quid festinas manè oriri ô Lucifer? Vanus est splendor absque fervore: simulata lux, quæ non ab igne procedit. Quò moliris ascendere? Super altitudinem nubium in latebris Aquilonis, quia videlicet cum frigidus sis, frigidam cupis inhabitare regionem. Exemplum hic habe-

h Homer. *Iliad.* lib. 16. *i* *l* Ioan. 1. 6. *l* *Timoth.* 6. 16. *k* Dracont. *in examer.* cap. 1. *l* *Iob.* 38. 7. *m* Baruch. 3. 37. *n* *Isai.* 21. 12. *o* *Daniel.* 7. 10. *p* *Isai.* 14. 13.

mus, ut, quemadmodum fecerunt Angeli boni, ita & nos faciamus: *Quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem* *q*: *& manè, ait ille* *r*, *oratio mea præveniet te*. Usurpemus igitur Angelorum officium, ut docet Abbas Clara valensis *s* quorum fortimur consortium, ut in ore infantium, & lactentium perficiatur laus. Dicamus eis, *Psallite Deo nostro, psallite*: atque audiamus eos vicissim respondentes, *Psallite Regi nostro, psallite*. Laudem ergo cum cæli cantoribus in commune dicentes, utpotè cives Sanctorum, & domestici Dei, psallamus sapienter.

q Sap. 16. 28. *r* Psalm. 87. *s* Bernard. ser. 7. in Cantic.

METRUM IX.

Procul hinc tenebræ, & horror,
Procul sopor, procul nox.
Clara nitentis astri
Caligo luce fugit,
Astrisque jam tenebris
Tellus soluta ridet.
Nox victa cessis, ortum
Solis movent adeste
Titaniae volucres.
Dux Phosphorus nitorum
Lucis parens diurnæ.
Inter globos Olympi
Blandus inuit choreas.
Procul ô procul faceffat
Tenebrosa turba Averni.
Procul hinc tenebræ, & horror,
Procul sopor, procul nox,
Jam leta surgit hora,
Qua dulciore cantu
Loquax avis canorum
Modulamen ore promit:
Omnisque per vireta
Proles amœna verni
Aspersa luce vernat.
Rosæque, liliumque,
Venusiorque caltha,
Crocusque purpurascens
Produnt amoris ignes.
Procul hinc tenebræ, & horror,
Procul sopor, procul nox.
Cantemus, atque amemus,
Dum lux serena fulget,
Interque dulciorum
Fomenta gaudiorum

Sopore jam soluti
 Virtu Dei fruamur.
 O sola digna donis
 Caelestibus, bonorum
 Amica lux, levamen
 Mæroris, & perennis
 Parens beatitatis,
 O lux decora salve.
 Procul hinc tenebræ, & horror.
 Procul sopor, procul nox.

§. III.

*Matutinum tempus aptissimum contempla-
 tioni. Quæ sit mystica lux anima. Tota
 nocte queritur sponsus non nisi in aurora
 inveniendus. Oratio ad Deum, ut verum
 lumen oriatur in nobis.*

1. **A**udiamus Ambrosium ¹; ambrosiam
 si te otiosum in stratis radius solis inverecundo
 pudore inveniat, & lux clara feriat oculos
 somnolento adhuc torpore depressos. Arguit
 nos tanti temporis spatium sine ullius devotio-
 nis munere; ac sacrificii spiritualis oblatione
 feriata nocte transmissum. An nescis o homo,
 quod primitias tui cordis, ac vocis quotidie
 Deo debeas? Occurre ergo ad solis ortus, ut
 te Oriens inveniat jam paratum, ne lumina tua
 madido adhuc sopore mergentia primus diei
 fulgor exagitet. Et post pauca. Præveni cer-
 tē hunc, quem vides, solem: si hunc præ-
 veneris, antequam iste surgat, aspicias Chri-
 stum illuminantem. Ipse tibi dicenti, de nocte vi-
 gilat ad te spiritus meus, matutinum lu-
 men temporibus faciet splendere nocturnis,
 si mediteris verba Dei. Dum enim medita-
 ris, lux est; & videns lucem, non tempo-
 ris, sed gratiæ, dices, quia lux præcepta
 tua. Cum autem te meditantem verba Divina
 dies invenerit, & tam gratum opus orandi,
 & psallendi delectaverit tuam mentem, iterum
 dices ad Dominum JESUM, exitus ma-
 tutinos delectabis. Hæc Ambrosius, cui
 concordia Richardi ² verba placet adjunge-
 re. Qui sunt isti exitus matutini, nisi ad veri
 solis irradiationem humanæ mentis excessus?

¹ Ambros. in Psal. 118. v. 148. u Richard. Vi-
 dor. de erudit. humanis int. p. 1. l. 2. c. 25.

Quis autem dignè miretur, quam sit dulce-
 quamve delectabile fervente jam charitate, &
 quasi sub æstivo tempore ad matutinam lu-
 cem radiantis divinitatis se à somno excutere, &
 extra humanæ mentis angustias in auram liber-
 tatis erumpere, & in latum illum divinatorum
 spectaculorum campum mentis alienatione
 transire? Ex sententia itaque Richardi dele-
 ctant exitus matutini, quia matutinum tem-
 pus aptissimum est ad contemplanda magnalia
 Dei. Hoc est nimirum tempus letitiæ, de quo
 scriptum est, * *Ad vesperum demorabitur fletus,*
 & *ad matutinum letitia.* Hoc est tempus acce-
 ptabile, quo in auribus piæ animæ resonat vox
 illa cœlestis, *Fiat lux:* vox illa videlicet, quæ
 in rerum creatione prima sonuisse narratur: vox
 Dei magna, & potentissima, facta super aquas
 in virtute, & magnificentia, quæ fecit de te-
 nebris lucem splendescere, ac invisibilem ter-
 ræ faciem infusi luminis splendore illustravit.
 Sicut enim lux sensibilis, teste Chryostomo ³,
 præcepto Domini producta, & tenebræ visi-
 biles absconditæ sunt: sic & lux mentalis te-
 nebras errorum effugat, & errabundos ad
 veritatem manuducit. Deus quidem semper
 in lumine est, indutus lumine sicut vestimento,
 sed quia lucem inaccessiblei habitat, ne-
 quit humana mens ad tanti luminis claritatem
 assurgere, nisi ejus gratia adjuvemur, qui illu-
 minat omnem hominem venientem in hunc
 mundum. *Tunc erumpet quasi mane lumen tuum,*
 ait Isaias ⁴, & *gloria Domini colliget te, & im-
 plebit splendoribus animam tuam.* Tunc revel-
 ta facie gloriam Domini contemplantes trans-
 formabimur à claritate in claritatem tanquam
 à Domini spiritu ⁵. Eleganter Venetus Patri-
 archa Justinianus ⁶: Cum delectabile lumen
 Verbi in cor humanum illabitur, fugat tenebras,
 depellit tristitiam, duritiam liquefacit, renovat
 desideria, amorem accendit, clarificat conscien-
 tiam, infundit spem, virtutes solidat, exultatio-
 nem commovet, & cunctam mentis habitudi-
 nem reformatur in melius.

2. Marsilius Ficinus gravissimus Scriptor
 insignem librum de lumine ex insignioribus
 Platonicis conscripsit, ex quo ea, quæ ad lu-
 cem visibilem, & invisibilem pertinent, curio-
 sus lector indagabit. Abbas quoque Berengosi-
 us ⁷ de luce visibili, & invisibili tractatum edidit,
 ubi

^x Psal. 29. ^y Chrys. hom. 3. in Genes. ^z Isai. 58.
 81. ^a 2. Corin. 3. 18. ^b Laur. Justinian. de casto
 connubio Verbi, & an. c. 25. ^c Berengos. Abb.

ubi inter cætera longa inductione ostendit, quomodo lux invisibilis Dei sanctos Patres veteris testamenti illustravit. Est & lumen gloriæ, de quo scriptum est *d, & in lumine videbimus lumen*: Sed hoc tamen ad patriæ felicitatem spectet, Richardus e tamen Victorinus etiam in hac vita posse nos in lumine videre lumen affirmat, si accedentes ad Deum ab ejus claritate illuminemur. Quid enim mirum, si ex lumine lumen accenditur? Lumen autem videtur in lumine, quando ex cognitione, & operatione claritatis Divinæ plenius illuminatur animus ad cognitionem infirmitatis humanæ. Solet hæc gemina cognitio alterna sibi incrementa ministrare, & utraque profectò ex alterutra crescere. Nam & ex cognitione Dei proficit animus ad cognitionem sui, & eodem utique modo ex multa cognitione sui crescit ad cognitionem Dei. Quanta verò sit claritas Divini luminis, quanta vitæ hujus obscuritas nullus ignorat. Dum autem humana mens ad illud divinitatis lumen oculos aperit, & vehementer intendit, infirmitatis suæ tenebras plenius agnoscit. Sic in clarissimo lumine lumen obscurum conspiciamus, & in jubare Divinitatis imperfectionis nostræ lucem caliginosam speculamur. Aurora, vel diluculum, ait Magnus Gregorius f, noctem quidem præterisse nuntiant, nec tamen dici claritatem integram ostendant; sed dum illam pellunt, hanc suscipiunt, lucem tenebris permixtam tenent. Quid itaque in hac vita omnes, qui veritatem sequimur, nisi aurora, vel diluculum sumus? quia & quædam jam, quæ lucis sunt, agimus: & tamen quibusdam adhuc tenebrarum reliquiis non caremus, in multis enim offendimus omnes. Venit hic in mentem quod in magicis oraculis scribit Zoroaster g: Properandum tibi est ad lumen, & splendorem Patris, unde missa est anima multam complexa mentem. Locus animæ est splendor Patris, anima enim Dei capax sola Dei præsentia satiari potest. Ad hoc igitur Deitatis lumen properandum tibi est quicumque cupis implere desiderium tuum. Esto aurora, donec crescat in te dies. Surge velociter de tenebris ad lumen, & in ortus tui diluculo murice verecundiæ, & venusto humilitatis pallore conspicuus expecta, donec ardens solis radius illustret, & accendat te. Ipsa sapientia,

quæ candor est lucis æternæ, & Sol intelligibilis, *Qui mane, inquit b, vigilaverint ad me, inveniens me*. Sponsa per noctem quæsit dilectum, & non invenit i; quæsit in lectulo, & elongatus ab illa est: quia si juxta Apostolum k, *qui dormiunt, nocte dormiunt, & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt*; ita non absurdè dici potest, ut opinatur Bernardus l ejusdem Sponsæ Encomiastes, quod qui ignorant, nocte ignorant, ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat, quod palam habet? Porro dies palam facit, quod nox abscondit, ut reperias in die, quod in nocte quæsieras. Nox est itaque, donec quæratur Sponsus, quoniam si dies esset, de medio fieret, & minimè quæretur. Quid est autem nox? Nox, ait Thomas Cisterciensis m, est Judaica perfidia, nox paganorum ignominia, nox pravitas hæretica, nox Catholicorum animalis conversatio. Nox, inquit Philippus Abbas n Bonæ spei, est difficultas quærendi, nox dilatio inveniendi, nox est molestia differendi, nox miseria sufferendi: nox est inexplètio desiderii spiritualis, nox caro moritura, & si jam conservatio non carnalis: nox denique est onerosa præsentia hujus vitæ. Per has noctes Sponsa quærit dilectum, & non potest vel post diutinas inquisitiones eum reperire, quia nulla societas lucis ad tenebras. Et quis per noctem diem poterit invenire, si nox solis absentia est? Solem igitur præveniat aurora, ista quærentes instruet quò tendant, qua parte debeat Sol oriri. Est autem aurora gratia illuminans, vitæ hujus illustratio, quam sequetur in patria nitidissima dies æternitatis.

3. Tu autem lux nitidissima, splendor paternæ gloriæ, splendidissime Sol justitiæ exorere, exorere tenebricolæ animæ meæ: exorere, & illumina tenebras meas, ut resoluta totius caritate caliginis, decor antiquæ originis in novum lumen reformetur, & nox peccatorum meorum, nox lurida, squallida, & horribilis Divinæ tuæ lucis aurora discutatur. Quis mihi det sedenti in tenebris, & umbram mortis ab hoc sole illuminari, ut placeam coram Deo in hoc lumine viventium, ut videam voluntatem Domini omnibus diebus vitæ meæ? Verè dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem: Solem, inquam, illum, in quem desiderant Angeli

X x x x pro.

d Psalm. 35. e Richard. ubi sup. cap. 47. f Greg. lib. 29. moral. cap. 2. g Zoroast. orac. 6. additis scholiis Herbonis, & Pselli: & explic. Marsilii Ficini lib. 10. Theolog. Platon. cap. 3.

h Prov. 8: 17. i Cantic. 3: 1. k 1 Thessal. 5: 7. l Bernard. ser. 75. in Cantic. m Thom. Cisterciens. l. 5. comment. in Cantic. n Philipp. Abb. l. 3. comment. in Cantic. 6. 16.

prospicere. O Jesu benignissime, o candor sine macula, quod mihi gaudium esse potest, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video. O lux, quam amisit Adam, qui ex sententia cujusdam Patris, quamdiu perstitit in justitia, & innocentia, faciem habuit radiantem: Cujus filius Seth idem filius Dei nuncupatus fuit, quia cum pietate illustris esset, colluxit facies ejus. O lux, quam videbat Isaac operis senectute luminibus, cum filios non agnoscendo benediceret, sed benedicendo cognosceret. O lux, quam videbat Jacob, cum & ipse præ ætate captus oculis, quæ filiis, & nepotibus ventura essent, intus agnovit, & præsignavit. Hac luce radiabat Tobias, cum clausis corporeis oculis viam vitæ docebat filium, & pede charitatis nunquam errans ei præibat. Hanc lucem peto, hanc desidero, quæ sola est vera lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Verè fateor, Domine, quoniam conturbatum est cor meum, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Ideò erravi in solitudine, viam civitatis habitaculi non inveni, quia nondum visitavit me oriens ex alto ad dirigendos pedes meos in viam pacis. Veni desiderate cunctis gentibus, quia dormitavit anima mea præ tædio moræ tuæ, & oculi mei languerunt præ inopia luminis tui. Ore Sol amabilis, ut exeat homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vesperam, & operetur non cibum qui perit, sed qui permanet in æternum. Exere vultum tuum Sol immortalis, illustra faciem tuam super servum tuum, irradia splendoribus Sanctorum animam meam, ut habeam lumen vitæ, in quo ambulem die ac nocte, donec perveniam ad diem claritatis æternæ, ad lucem quam inhabitas, ad lumen indeficiens, & sempiternum.

S. IV.

Lucta Jacob usque ad auroram quid symbolice & moraliter indicet. Denique hortatio ad laudandum Deum.

Gloriosissimus Patriarcha Jacob tota nocte luctatus cum Angelo invictus pugnavit usque manè. At cum primum lucis fulgorem in ortu suo aurora transmitteret, videns Angelus quod eum superare non posset, à fortissimo athleta dimissionem petiit dicens *p*, *Dimitte me*, victori enim cedendum est. Cur me brachiorum

o *Anastasius Synaita cap. 16. idem p Genes. 32.*

insuperabili nexu adstrictum tenes? Tecum in hac arena jam amplius decertare non possum. Ratio in promptu est, *jam enim ascendit aurora*. An ergo aurora cunctis gratissima Angelis inimica, cum ipsi in sacris Literis *astra matutina* vocentur? An sicut qui malè agit, odit lucem, sic Angelus princeps exercituum Dei cum homine infirmo decertans magno sibi dedecori adscribebat, quod eum superare non posset? An à focis Jacob, qui solus remanserat, adveniente jam luce videri volebat, & ex effigie assumpti corporis agnosci? An hic erat custos Esau, quem ab eo timidus frater amovere tentabat? Nam, ut autumant Cabalisticæ, nemo potest alium superare, nisi prius devicta, & amorâ ejus intelligentiâ. An luum antagonistam salubri consilio admonere voluit, sole iam ad ortum properante, tempus esse ab otio contemplationis ad actionis negotium transeundi? An ut doceret mysticas animæ visitationes, & Divina mysteria non esse palam revelanda? An fortè, quod Hebræi Interpretes non sine nostrorum risu contendunt, illa erat hora, qua sacrum Trifagion Angeli psallunt, ideòque dimitti voluit, ut aliis cantantibus sociaretur, juxta illud sæpius citatum, *Cum mi laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei*? His quidem, & aliis explanationibus hoc Ænigma conantur dissolvere, qui librum Geneleos interpretantur. At Divus Cyrillus Alexandrinus mihi præ cæteris aridet. Cum his, inquit, in tenebris, ac nocte agunt, & ignorantia caliginem in mente, ac corde habent, luctatur, ac pugnat Christus, habet enim eos pro inimicis. Ut verò mentibus ipsorum spiritualis Lucifer oritur, & quasi dies quædam veræ cognitionis Dei lux splendet, tunc pugnam solvit: cum illis enim non pugnat, qui sunt in luce, qui spiritualem auroram in mente habent. Hæc Cyrillus, qui deinde pergit nos exhortari ad spiritualem auroræ hujus amplexum. Auroram intelligo Divinæ gratiæ illustrationem, quam postulabat à Deo Propheta, cum diceret *s*, *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum: Domine Deus meus illumina tenebras meas*. Hæc est gloria Domini, quam manè videndam sacra Litera promittunt. Hæc est sapientia, quam manè vigilantes inveniunt. Totâ igitur mentis intentione, toto cordis affectu

matutino
q Job 38: 7. r Cyrill. Alexandr. tom. 4. hom. 5 s Psal. 42. Psal. 17. t Exod. 16: 7. u Prov. 8: 18.

matutino tempore orandum est, donec dies eluceſcat, & Lucifer oriatur in cordibus noſtris. Sanctus Jacob ſurrexerat ante diem ſacras celebrare vigilias, ideò, ut docet Rupertus Abbas *, Angelica viſione recreari, myſticam inire luſtam meruit, in qua victor exiſtens in aſcenſu auroræ cœleſti benedictione confirmatus fuit, quia videlicet, illuſtrante animam Divinæ lucis fulgore Divina protinus benedictione mens ſtabilita temporalia ſpernit, bona duntaxat æterna diligit, ad quæ jugiter intendit, & ſuſpirat.

2. Sic primas amoris faces experta anima quaſi cum Deo luſtatur, dum ſacræ meditationis ſtudio ſolenter incumbens ſenſum verbi Dei fugientem tenere contendit. Fugit Dilectus ſe retinere cupientem, cum multas ob cauſas, tum idcirco, ut aviditatem magis, ac magis exciter inquirentis. Itaque brachiis quaſi ad luſtandum protenſis quæcunque talis anima dicit: Dilecte mi apprehendam te, & ducam te in domum matris meæ, ibi me docebis: è contra ille more reluctantis penè obverſus; *Averte, inquit, oculos tuos à me, quia ipſi me avolare fecerunt.* Dulcis colluſtatio, & omni pace jucundior. Tandem victrix dicit conſcientia, *Inveni quem diligit anima mea, tenui illum, nec dimittam.* Dimitte me clamat ſponſus, jam aſcendit aurora. Satis eſt quod quædam lucis primordia peccatorum tenebras è corde tuo fugerint. Nondum plena dies illuxit tibi. Dimitte me, ait, non quod dimitti velit, ſed ut aſſiduo luſtamine ſponſam exerceat, ut à negata ejus præſentia creſcat deſiderium, ut majori cœleſtium bonorum copia eam locupletet. Illa autem jam amore magiſtro amantium artes ſufficienter edocta perſeverans in oratione; Non dimittam te, inquit, niſi benedixeris mihi. Et benedixit ei in eodem loco. Felicem proſus benedictionem, omni dignam acceptione; felicem animam, feliciffimum orationis meritum: ſanctiffimum matutinum tempus tantis Dei favoribus promerendis aptiſſimum, ac proinde à Religioſis omni veneratione colendum. Bona violentia, quæ benedictionem extorquet: optima luſta, qua Deus homini ſuccumbit, & victorem ſanctioris nominis munere decorat. Luſtare anima mea feliciter, luſtare, ne ſuccumbas, quia regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Declinat dilectus tuus

aliquando, avertit faciem, ſed non in ira. Suſtinuit te ille in peccatis tuis, ſuſtine tu illum in flagellis ſuis; & obtinebis benedictionem. Sed quando? Cum aurora fuerit; cum aſpiraverit jam dies, cum poſuerit Hieruſalem laudem in terra. Dic cum Propheta a; *Auditam fac mihi manè miſericordiam tuam, quia in te ſperavi Domine:* Et lux perpetua lucebit ſuper te nunquam morituro fulgore. De hac animæ luſta cum Deo præclara extat ſententia ſancti Abbatis Ælredi Ciſterciensis b. Itaque, ait; Si in oratione tua, vel meditatione exarſerit cœleſtium deſideriorum ignis, ſi amorum incentiva ſtammeſcant, ſi æſtuans, & anhelans cœleſtibus quibusdam movearis affectibus, & modò quaſi comprehenſum quem diligis ſentias eſſe præſentem, modò elapſum de manibus doleas, & ſuſpires abſentem; luſta ſpiritualis eſt, nomen tibi Iſraëlis imponens, ut non ſolum miſeratione, ſed etiam electione dignus habearis. *Miſerebitur enim Dominus Jacob, & eliget adhuc de Iſrael c.* Eja igitur fideles animæ, pietatis alumnæ, miniſtræ Chriſti, filix lucis, æmulæ ſtellarum, concives ſanctorum, Angelorum conſortes, matutinæ orationi inſtate vigilantes in ea. Jam Chori cœleſtes rapidiſſimo curſu è cœlo delapſi prævenerunt nos conjuncti pſallentibus: nunc propior eſt noſtra ſalus, nunc hora vacandi, & videndi quàm bonus ſit Deus: nunc tempus quærendi Dominum, ut ait Propheta d; *Quærite Dominum dum inveniri poteſt, invocare eum dum propè eſt:* nunc tempus auxilii, & gratiæ; *In matutinis meditabor in te, quia fuiſti adjutor meus.* Ergò laudem dicite Deo puſilli, & magni: *Terribilis eſt, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius. Benedicentes Dominum exultate illum, quantum poteſtis, major eſt enim omni laude e.*

M E T R U M X.

O Quæ fideos voluitis axes
 Mentis corporeæ cœcæ ſolutæ,
 O cæli proceres, incolæ olympi
 Mecum pangite laudes.
 Orbes ætherei, ſervide Titan,
 Phæbe noctivago lumine fulgens,
 Et vos ſtammigeræ lampades æthræ
 Dulces fundite verſus.
 Vndæ, quæ ſuperos cingitis orbes,
 X x x x 2 Nubes,

* Rupert. in Genef. l. 8. c. 5. & 9.

y Cantic. 6: 4.

a Pſal. 142.

b Ælvedus ſer. 13. in Iſaiam.

c Iſai. 14: 1. d Iſai. 55: 6. e Pſal. 62.

z Cantic. 3: 4.

*Nubes, & pluvia, grando, pruina,
Nix, ros, & glacies, frigus, & aestus
Lato plaudite cantu.
Venti sylvis fragi, mobilis aura,
Fulgur nubivagum, missile sulmen,
Nimbi praeceptes, flamma coruscans
Hymnos dicite caelo.
Undosum pelagus, flumina, & amnes.
Fontes irrigui turba natantium,
Quicumque in vitrea vritis unda,
Voces tollite ad astra.
Colles frugiferi, lignaque sylva,
Montes, & viridis gramina vallis.
Faecunda segetes, dulcia poma
Summo psallite Regi.
Bruta quadrupedes reptile terra
Immensas Domino reddite grates:
Omni que Alituum musica molles
Promat gutture cantus.
Infantes teneri, lata juventus,
Simplex virginitas, cana senectus
Huc densò properent agmine, & astra
Pulsent laudis honore.
Refor calituum te canat Indus,
Te psallat nitidi potor Enipei,
Mauri te celebrent, & tua dræes
Volvent nomina Gangæ.
Aternis resonent, cantibus hymni,
Jungantur modulis organa mille,
Sambuca, cithara, tympana, plectra,
Sistrum, fistula, cornu.*

CAPUT VI.

D E P R I M A.

§. I.

*Orandum esse post Solis ortum. Laudatur
Sol, ejusque ortus describitur. Fabula
Memmonis. De cultu Solis, & ejus fal-
sa apothecosi. Inter priscaos adorantium
ritus etiam oscula adhibita.*

Officium nocturni cursum jam, ut nostra imbecillitas tulit, laudisque matutinæ mysteria devota mentis actione transegitur: nunc diurnæ servitutis pensum nos vocat, nunc Solis orientis radius oculos restituit mundo, confusas rerum species distinguit, claroque luminis splendore faciem quamdam, ac venustatem cun-

ctis rebus infundit. Sol incipit, ait Ambrosius f, emunda oculos mentis ô homo, animique interiores obtutus, ne qua festuca peccati aciem tui præstringat ingenii, & puri cordis turbet aspectum. Proccedit Sol magno jubare diem, magno mundum complens lumine, vaporans calore. Cave ô homo solam ejus pendere magnitudinem, ne nimius fulgor ejus visus tuæ mentis obcæcet. Cave ne radius ejus exoriens tuum confundat aspectum. Qui è regione in Solis lucem fixum intendit obtutum, repercusso lumine omnem subito amittit aspectum, aestimat se nihil videre, & intuendi munere esse fraudatum. Non igitur te tanto splendori temerè committas. Sed quando hunc vides, auctorem ejus considera: quando hunc miraris, lauda ejus creatorem. Hæc carptim ex Ambrosio g qui etiam alibi, exemplo avium, quæ nascente Sole suavissimo cantu æthera mulcent, hortatur nos ad laudes hoc tempore Conditoti canendas. Quis enim sensum hominis gerens non erubescat sine psalmodiarum celebritate diem ordiri, cum etiam minutissimæ aves solemnem devotione, & dulci carmine ortus dierum prosequantur? Illa nemorum Siren Philomela, cantillantium avicularum præcentrix quanta spiritus contentione, quanta vocum varietate in occursum Solis tota diffunditur? quàm sonoro modulamine, quàm mirabili ardore nascentem salutat? Nunc leni voce submurmurans musicos tonos retexit: nunc harmonicis quibusdam motibus dissultans omnium modorum personat suavitatem: nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc distinguitur conciso. Sed & aliarum volucrum pennatus exercitus omnium dulcedinum numeros, omnium concentuum sonos percurrens Solem excipit advenientem. Rident amabili vultu universa, dum nova luce radians Sol diem reddit mundo, rebus colorem, floribus venustatem. Oritur Sol oculus mundi, jucunditas diei, cœli pulchritudo, naturæ gratia, præstantia creaturæ. Oritur Sol aëris nitor, terræ decus, herbarum gloria, cor sphaerarum, luminum moderator, omnium viventium genitor, magnum Dei simulachrum. Oritur, inquam, ortuque suo ad celebrandas Numini laudes nos excitans mentem nostram ad æterni Solis contemplationem atollit.

M E-

f *Ambr. Exam. lib. 4. cap. 1.* g *Idem. ibid. lib. 5. cap. 12.*